

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СПРОЩЕНІ ПРОВАДЖЕННЯ

**Матеріали
науково-практичної конференції**

***5 травня 2025 року
м. Одеса***

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Неллі Юріївни Голубевої

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.919.(477)(062)

H727

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

У збірці матеріалів науково-практичної конференції представлено тези доповідей науковців, що висвітлюють актуальні питання новел цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту спрощеного провадження як ефективного механізму вирішення нескладних цивільних справ. У доповідях науковців обґрунтовано доцільність спрощеної процедури розгляду, що дозволяє забезпечити оперативність та економічність судового процесу. Особлива увага приділена критеріям віднесення справ до спрощеного провадження, правовим гарантіям учасників процесу, а також окреслено напрями подальшого вдосконалення законодавства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у межах цивільної юрисдикції.

Укладачі:

Н. Ю. Голубєва — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат;

І. А. Яніцька — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

О. В. Сатановська — аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Друкуються за рішенням кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія» (*протокол № 10 від 23.05.2025 р.*)

ЗМІСТ

<i>Вступне слово</i>	3
----------------------------	---

Секція 1

ОПТИМІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: ЗАГАЛЬНІ НАРИСИ. СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Голубєва Неллі Юріївна

Оптимізація цивільного судочинства: шляхи та перспективи	8
--	---

Андронов Ігор Володимирович

Спрошене позовне провадження в контексті оптимізації цивільного судочинства України	11
--	----

Бобрик Володимир Іванович

Спрошене позовне провадження в інстанційному вимірі	14
---	----

Гусаров Костянтин Володимирович

Особливості інстанційного перегляду судових рішень, ухвалених у спрощеному провадженні	17
---	----

Заїка Юрій Олександрович

Суддівський розсуд як складова справедливості судового рішення у спрощеному провадженні	19
--	----

Кройтор Володимир Андрійович

Запровадження спрощених процедур у цивільному судочинстві задля ефективного здійснення правосуддя в цивільних справах	22
---	----

Боровська Ірина Анатоліївна

Окремі аспекти удосконалення спрощених процедур у цивільному судочинстві України	29
---	----

Бут Ілля Олександрович

Провадження у справах про відшкодування судових витрат: вітчизняний та іноземний досвід	33
--	----

Дрогозюк Крістіна Борисівна

Розгляд трудових спорів у спрощеному порядку в цивільному процесі під час дії воєнного стану в Україні	38
---	----

Кондрат'єва Людмила Анатоліївна

Загальні та спеціальні ознаки спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві	41
--	----

ua/lectors/polishhuk-viktoriya-2-3/articles/analiz-sudovoyi-praktiki-z-pitan-viplati-zarobitnoyi-plati-v-umovax-vojenного-stanu.

5. З усім навантаженням, зокрема щодо трудових спорів, в умовах воєнного стану судова система впорається — Ольга Ступак. *<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1345673/>*. 14.11.2022. (дата звернення: 15.05.2025).

Кондрат'єва Людмила Анатоліївна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри процесуального права,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича*

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ОЗНАКИ СПРОЩЕНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Спрощене позовне провадження в цивільному судочинстві — це форма позовного провадження, в якій розглядаються окремі категорії цивільних справ, визначені процесуальним законодавством, для якої характерним є наявність обмеженого складу юридичних фактів та обов'язкових процесуальних дій. Спрощене позовне провадження носить похідний характер від загальної позовної форми захисту, але при цьому характеризується певними ознаками, відмінними від загального позовного провадження, і є самостійним інститутом в цивільному процесуальному праві.

Попри різність поглядів науковців щодо правової природи спрощеного позовного провадження, всі вони єдині в тому, що це скорочена форма розгляду та вирішення цивільної справи в суді за особливою процедурою, в якій переважає письмова форма. Для чіткого розуміння цього виду провадження доцільно виокремити **основні ознаки**, притаманні цій формі позовного провадження.

Науковці-процесуалісти звертають увагу на специфічні ознаки спрощеного позовного провадження у його співвідношенні із загальним позовним провадженням та виділяють загальні та спеціальні ознаки цього виду позовного провадження. Так, **загальні ознаки** притаманні позовному провадженню як виду цивільного судочинства та **спеціальні**, що відрізняють спрощене позовне провадження від загального позовного провадження [1, с. 85–86].

До загальних ознак слід віднести наявність спору про право та наявність двох сторін: позивача та відповідача. До спеціальних ознак О. Угриновська, наприклад, відносить скорочені строки розгляду; відсутність стадії підготовчого провадження; розгляд справи за за-

гальними правилами позовного провадження у порядку письмового провадження без повідомлення (виклику) сторін; відсутність судових дебатів; неможливість розгляду зустрічного позову; обмежена можливість касаційного оскарження [1, с. 87–88]. О. С. Ткачук доповнює цей перелік ще однією ознакою, а саме простота процесуальної форми, її доступність та прискорений характер. Науковець звертає увагу також на специфічну дію принципів цивільного судочинства, а саме на обмежену дію принципу змагальності у вирішенні спору про право. Далі автор обґрунтовує, в чому саме полягає таке обмеження: «суд досліджує докази й письмові пояснення, зазвичай, без виклику сторін», що на наш погляд, пов'язано з такою ознакою спрощеного провадження, як специфіка застосування доказів [2, с. 50–51]. Пропорційність понесених судових витрат та ціни позову теж може розцінюватись як спеціальна ознака спрощеного позовного провадження. На винятковість процесуальної форми спрощеного провадження, як одну з ознак, вказує А. С. Колос, яка звертає також увагу на добровільність застосування такої процедури; особливі критерії для розгляду справ в порядку даного провадження та особливий порядок перегляду [3, с. 32–33], що теж слід розцінювати як ознаки, що характеризують спрощене позовне провадження.

На нашу думку, заслуговує на увагу ще одна не менш важлива ознака спрощеного провадження, як відсутність у справах цього виду провадження обов'язкової участі адвоката. І це попри намагання запровадження в Україні адвокатської монополії. Відповідно до ч. 2 ст. 60 ЦПК під час розгляду спорів, що виникають з трудових правовідносин, а також справ у малозначних спорах представником може буди будь-яка особа, яка досягла вісімнадцяти років та має цивільну процесуальну дієздатність. Хоча на нашу думку, саме ці категорії справ особливо потребують професійного захисту.

Доцільним є звернути увагу на таку існуючу особливість спрощеного провадження, як письмова форма цього виду провадження. На думку І. В. Андронova, який вказує на письмову форму судового процесу, яка є спрощеною, а тому більш швидкою, ця форма притаманна спрощеному позовному провадженню за умови відсутності у будь-якої зі сторін клопотання про інше [4, с. 317–318]. Отже, цілком справедливо вважати письмову форму спрощеного провадження ще однією суттєвою ознакою цього виду провадження. І. А. Боровська звертає увагу на таку ознаку, якою характеризується спрощене позовне провадження, як та, що «спрощене позовне провадження диференціюється від загального позовного провадження що дає можливість розгляду вимог, які мають безспірний характер» [5, с. 94].

Специфічні ознаки спрощеного позовного провадження, на нашу думку, відображаються і впливають на його процесуальну форму. Від-

повідно до ч. 1. ст. 279 ЦПК розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження здійснюється судом за правилами, встановленими для розгляду справи в порядку загального позовного провадження. Особливістю процесуальної форми цього виду провадження є те, що у випадках, передбачених ЦПК України, судові засідання може не проводитись, водночас всі процесуальні дії, строк вчинення яких обмежений першим судовим засіданням у справі (ч. 2 ст. 279 ЦПК), можуть вчинятися протягом тридцяти днів з дня відкриття провадження у справі. Суд розглядає справу без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше (ч. 5 ст. 279 ЦПК). Суд може викликати сторони у справі в судові засідання за клопотанням однієї зі сторін або з власної ініціативи. При цьому слід звернути увагу на те, що в такому випадку процесуальним законодавством не передбачена можливість суду відмовити стороні в задоволенні такого клопотання з огляду на його необґрунтованість, як це передбачено для заперечень відповідача проти спрощеного розгляду справи (ч. 4 ст. 277 ЦПК). За наявності відповідного клопотання справа має бути призначена до розгляду в судовому засіданні з повідомленням сторін, однак, це не стосується справ, предметом позову яких є стягнення грошової суми, розмір якої не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, а характер спірних правовідносин і предмет доказування не вимагають проведення судового засідання з повідомленням сторін для повного й всебічного встановлення обставин справи. Лише в цьому випадку суд наділений правом відмовити в задоволенні клопотання сторони про розгляд справи в судовому засіданні з повідомленням сторін. З огляду на викладене, пропонуємо доповнити частину 6 статті 279 ЦПК України пунктом 3 наступного змісту: «3) відсутність обґрунтування заявленого клопотання стороною».

Клопотання про розгляд справи у судовому засіданні з повідомленням сторін відповідач має подати в строк для подання відзиву, а позивач разом з позовом або не пізніше п'яти днів з дня отримання відзиву (ч. 7 ст. 279 ЦПК).

Під час розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження суд досліджує докази й письмові пояснення, викладені у заявах по суті справи, а у випадку розгляду справи з повідомленням (викликом) учасників справи, заслуговує їхні усні пояснення та показання свідків. Судові дебати не проводяться (ч. 8 ст. 279 ЦПК).

Враховуючи викладене вище, вважаємо, що запровадження спрощеного провадження є позитивним і, безперечно, необхідним кроком, який відповідає світовим тенденціям у регулюванні спрощених процедур. Основним його завданням можна вважати своєчасний розгляд певних категорій цивільних справ, встановлених законом, без

обов'язкового представництва адвокатом, без повідомлення сторін, без виклику свідків у справі з метою швидкого вирішення справи та ухвалення законного й обґрунтованого рішення у справі.

Список використаних джерел

1. Угриновська О., Гембара Г. Спрошене позовне провадження законодавча регламентація та проблеми судової практики. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 12. С. 85–89. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/16.pdf>
2. Ткачук О. Спрошене провадження: правова природа, ознаки, процедура / Закон і Бізнес. 2017. С. 50–57. URL: http://zib.com.ua/ua/129257sproschene_provadzhennya_pravova_priroda_oznaki_procedura.html
3. Колос А. Теоретичні проблеми спрошеного провадження у цивільному процесі // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 31–35.
4. Андронов І. В. Письмове провадження в цивільному процесі // Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні / Матеріали круглого столу / м. Одеса, 16 травня 2015 р. Одеса, 2015. С. 316–320/
5. Боровська І. А. Особливості процесуальної форми спрошеного позовного провадження у цивільному судочинстві // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2021. Серія ПРАВО. Випуск 65. С. 94–97.
6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>;

Московчук Дмитро Олександрович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Розгляд актуальних проблем кодифікації цивільного процесуального права в Польщі потребує врахування двох типів обставин, що визначають оцінку необхідності та можливості початку, проведення та завершення роботи над проектом нового комплексного процесуального закону.

З одного боку, це стосується поточного стану чинного ЦПК, його придатності для подальшого функціонування та адаптації у разі внесення наступних необхідних змін, необхідності врахування сучасних законодавчих викликів, що впливають із процесів конституціоналізації, євроінтеграції та комп'ютеризації цивільного процесуально-